

JOCUL DIDACTIC – FORMĂ EFICIENTĂ DE INSTRUIRE INTERACTIVĂ

TEACHING GAME – EFFICIENT FORM OF INTERACTIVE TRAINING

CLAUDIA CRĂCIUN¹,

doctor în pedagogie, profesor universitar,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

CZU 378.147:159.9

Formele interactive de instruire majorează substanțial eficiența însușirii de către studenți și masteranzi a materiei, fapt ce solicită fiecărui cadru didactic să le aplice cât mai frecvent. Printre formele preferate de către studenți și masteranzi este jocul didactic. Autorul acestui articol a elaborat jocul didactic „Pasiansul temperamentelor”, aplicabil în cadrul disciplinei „Psihologia comunicării” la tema „Influența tipului de temperament asupra comportamentul comunicativ”. Pe parcursul a douăzeci și șase de ani autorul a practicat acest joc cu diferite categorii de studenți, masteranzi, maturi – participanți la training-uri și seminare și, de fiecare dată, această formă de instruire interactivă era aprobată de participanți. Materialul propune descrierea acestui joc didactic cu specificarea particularităților didactice ale fiecărei etape.

Cuvinte-cheie: joc didactic, instruire interactivă, student/masterand, tip de temperament, comportament comunicativ

Interactive forms of training substantially increase the efficiency of the students' and post graduates students' mastery of the subject, which requires each teacher to apply them as frequently as possible. Among the forms preferred by students and master students is the didactic game. The author of this article has elaborated the didactic game “Patience of temperaments”, applicable within the discipline “Psychology of Communication” on the theme “The Influence of the Temperament Type on Communicative Behaviour”. During the twenty-six years the author has practiced this game with different categories of students, post graduates, adults – participants in trainings and seminars and, in each case, this form of interactive training was approved by the participants. The material proposes the description of this didactic game, specifying the didactic particularities of each stage.

Keywords: teaching game, interactive training, student/master student, temperament type, communicative behaviour

Introducere

Actualmente, se vorbește frecvent despre necesitatea aplicării formelor de *instruire interactivă*, deoarece se consideră că sunt mai eficiente decât ordonarea materiei de studiu în explicațiile monologice ale cadrului didactic. În cadrul prelegerii *studentul/masterandul* ascultă atent ceea ce relatează pedagogul și este pus în situația să accepte logica acestuia, indiferent de faptul dacă o consideră corectă sau nu. Rar discipol care poate, pe parcursul unei prelegeri, concomitent cu memorizarea materiei, să facă o analiză a celor ascultate pentru a identifica cu ce este de acord și ce nu poate accepta. Atunci, când *studentul/masterandul* are posibilitatea să contribuie nemijlocit la identificarea și conștientizarea materiei de studiu, el o analizează și memorizează mai ușor pentru o perioadă de timp mai îndelungată. În cadrul diverselor forme de *instruire interactivă studentul/masterandul* identifică de sine stătător esența și noutatea informației, definind aplicabilitatea ei. Pentru a însuși materia nouă, el actualizează informația necesară din cunoștințele pe care le posedă și o adaptează la propria structură cognitivă. Specialiștii în domeniu au dovedit cu prisosință eficiența formelor de *instruire interactivă*.

¹ E-mail: claudiacra@mail.ru

Printre cele mai eficiente forme de *instruire interactivă* specificăm *jocul didactic*. Este mai rar aplicat în procesul didactic, deoarece este destul de complicat să-l elaborezi și solicită o pregătire specială. Abordând metodele moderne de învățare-evaluare, specialiștii români consideră că „*jocul didactic* constituie o eficientă metodă didactică de stimulare și dezvoltare a motivației superioare a participantului, exprimată prin interesul său nemijlocit față de sarcinile pe care le îndeplinește sau plăcerea de a cunoaște satisfacțiile pe care le are în urma eforturilor depuse în rezolvarea lor” [1 p. 120].

Pentru procesul de comunicare interpersonală este extrem de important ca partenerii să poată identifica caracteristicile *tipului de temperament* ale interlocutorului, deoarece anume aceste particularități definesc tempoul ritmului, dinamica schimbului de mesaje și repeziciunea modificării stărilor emoționale ale celor implicați în comunicare. Psihologul social german, Erich Fromm, menționa că „este foarte important să nu confundăm particularitățile *temperamentului* cu cele ale caracterului, deoarece aspectul etic al relațiilor umane îl definește caracterul, iar dinamica comunicării (după Hippocrate) o datorăm *tipului de temperament*” [2 p. 55]. Aceste considerente sunt extrem de importante pentru comunicarea interpersonală, astfel, pentru ca studenții să însușească foarte bine caracteristicile *temperamentului* și să le poată deosebi de cele ale caracterului, am elaborat acest *joc didactic*.

Descrierea jocului

Autorul acestui articol a elaborat și, pe parcursul a 26 de ani, a practicat *jocul didactic Pasiansul temperamentelor* la orele disciplinei *Psihologia comunicării*, pentru *studenți/masteranzi* și în cadrul diverselor seminare și trening-uri organizate în țară și peste hotarele Republicii Moldova.

Scopul acestui *joc didactic* este de a ajuta participanții să însușească particularitățile celor patru *tipuri de temperament* după Hippocrate, care determină modelele de *comportament comunicativ* pentru fiecare individ.

Jocul presupune câteva etape de realizare.

La **prima etapă** pedagogul/formatorul explică regulile și forma de realizare ale *jocului*.

Și anume: participanții sunt repartizați în patru echipe. Fiecare echipă primește câte un set de cartonașe și un suflor (o foaie cu descrierea celor patru temperamente). Fiecare set de cartonașe include cele patru *tipuri de temperament* (coleric, sangvinic, flegmatic, melancolic) și 20 de caracteristici temperamentale (câte cinci pentru fiecare tip). Setul de cartonașe și suflorul sunt analogice pentru toate echipele. Membrii echipei trebuie să identifice câte cinci caracteristici (cartonașe) pentru fiecare *tip de temperament*, consultând suflorul (foaia cu descrierea *temperamentelor*).

Caracteristicile sunt astfel formulate ca să fie atribuite numai unui singur *tip de temperament*.

Particularități descrise pe cartonașe:

1. *Manifestă bună dispoziție și exuberanță, dând dovadă, totodată, de adaptabilitate promptă, calm, stăpânire de sine.*
2. *Apelând la efort volitiv pentru a corespunde exigențelor comunicării directe dinamice, el se epuizează repede, fapt ce îl determină să se eschiveze de la această comunicare.*
3. *Extrema mobilitate îngreuiază fixarea scopurilor, consolidarea intereselor și prejudiciază persistența în acțiuni și relații. În comunicarea directă pot manifesta digresiuni în gândire.*
4. *Doar comunicarea indirectă îi permite adaptarea socială, îi avantajează manifestarea potențialului intelectual.*
5. *Neliniștit, nerăbdător, predispus la furie, violență, dar și la afecțiuni neobișnuite, cu relații ce exagerează atât în bune intenții cât și în ostilitate.*
6. *Îl inhibă comunicarea directă, care presupune dinamism și operativitate.*
7. *Se caracterizează prin ritmicitate, echilibru și aceasta în condiția vioiciunii, rapidității mișcărilor și vorbirii, printr-o mare efervescență emoțională.*
8. *Răbdător și meticulos, deosebit de temeinic în activități de lungă durată.*
9. *Dacă nu este exigent în autodisciplină, poate deveni superficial, poate nega anumite obligațiuni.*

10. *Suplinește cu greu neastâmpărul și perturbarea ritmului necesar disciplinei, de aceea adoptă deseori un comportament neechilibrat.*

11. *Manifestă un tonus scăzut și disponibilități energetice reduse, fapt ce contribuie la dezvoltarea unei sensibilități deosebite și la apariția depresiei în condiții de solicitări intense.*

12. *Ca emițător, se caracterizează printr-un dinamism accelerat în vorbire și mișcare, fapt ce face dificil rolul de receptor pentru indivizii cu alt tip de temperament.*

13. *Acumulează stări emoționale și poate adopta un comportament neadecvat situației în care se află la un moment dat.*

14. *Nu îl avantajează rolul de emițător în comunicarea directă, deoarece vorbește încet, este timid și suportă greu privirile mai multor receptori.*

15. *Excesiv în manifestările sale, este fie eruptiv, năvalnic, neastâmpărat, fie deprimat, cuprins de teamă și panică.*

16. *Reacții întârziate, mișcări lente, calmitate evidentă.*

17. *Vorbește încet, gesticulează puțin, preferă să nu privească direct partenerul.*

18. *Minuțiozitatea în aprecierea mesajelor îl face un receptor puțin agreabil, căruia i se atribuie pe nedrept calificativul „greu de cap”.*

19. *Ca receptor, manifestă nerăbdare, impune partenerului proiecții subiective care pot să nu coincidă cu intențiile acestuia.*

20. *Este apt să evolueze cu discursuri înflăcărâte și să asculte răbdător un interlocutor temperat.*

La **etapa a doua** echipele lucrează separat. Membrii echipei dezbat fiecare caracteristică și decid cărui *tip de temperament* o pot atribui. Formatorul nu permite să fie repartizate cartonașele între membrii echipei și ei în particular să hotărască cărui *temperament* să-i atribuie o anumită caracteristică. Important este ca membrii echipei să facă schimb de opinii privitor la caracteristica propusă. Cartonașele sunt amplasate în formă de pasians, astfel ca echipa să poată reveni la examinarea fiecărei caracteristici, în caz dacă la vreunul din *tipurile de temperament* s-au adunat mai mult de cinci particularități.

În timpul cât echipele lucrează, formatorul se apropie pe rând de fiecare din ele și le oferă explicațiile solicitate. Spre exemplu: ce înseamnă „digresii în gândire”, „acumulează stări emoționale”, „îl inhibă comunicarea directă, care presupune dinamism și operativitate”.

În ultimii ani, grupele de *masteranzi* includ puține persoane (4-5) și nu avem posibilitatea să formăm echipe, de aceea formulăm pentru fiecare participant sarcina de a alege cinci caracteristici ale unui *tip de temperament*. Cei care realizează corect sarcina, primesc o notă foarte bună, fapt ce-i motivează.

Când echipele au finalizat cu repartizarea cartonașelor începe **etapa a treia** a *jocului*. Moderatorul oferă pe rând cuvântul uneia din echipe, care dă citirii caracteristicile selectate pentru un *tip de temperament*, iar celelalte echipe ascultă atent și confirmă sau manifestă dezacordul după fiecare caracteristică. În caz dacă alți participanți manifestă dezacordul cu cele ce se relatează, fiecare din părți trebuie să-și argumenteze opinia. În caz de confruntare, arbitrul este formatorul, care oferă explicațiile de rigoare. După evoluarea a patru echipe (sau patru *masteranzi*), toți participanții au tabloul general al *comportamentului comunicativ* al fiecărui *tip de temperament*.

Etapa a patra a *jocului* constă în faptul că fiecare participant alege din cele cinci caracteristici cele care îi particularizează propriul *comportament*. Și, pentru a avea certitudinea că s-au apreciat corect, completează testul lui Eysenk pentru identificarea *tipului de temperament* dominant. Formatorul le explică *studenților/masteranzilor* despre corelarea dintre *temperamentul-dominant* și *temperamentul-fon* în *comportamentul* fiecărui individ, în ce situații se manifestă desenele de *comportament-rezervă*.

Etapa a cincea a *jocului* presupune clarificarea desenelor de *comportament* ale celor patru *tipuri de temperament*. După ce fiecare participant a stabilit *tipul de temperament-dominant* și desenul *comportamental* propriu, moderatorul face o succintă caracteristică a avantajelor și dezavantajelor acestor *comportamente* pentru procesul de comunicare interpersonală.

Concluzii

Jocul didactic permite implicarea majoră a *studentilor/masteranzilor* în procesul de analiză și sinteză a materiei de studiu.

Implicarea în identificarea particularităților fiecărui *tip de temperament* contribuie la memorizarea acestor caracteristici și mai apoi la aplicarea în activitatea practică a *studentilor/masteranzilor* a acestor cunoștințe.

Completarea testului și analiza caracteristicilor permite fiecărui *student/masterand* să identifice *tipul* său dominant *de temperament* și să conștientizeze care sunt avantajele și dezavantajele *comportamentului* în *comunicarea* interpersonală directă.

Cele relatate anterior contribuie atât la însușirea materiei de studiu cât și la educarea *studentilor/masteranzilor*.

Concluzia generală este că *jocul didactic* este un mijloc eficient de instruire și de formare a personalității discipolului.

Referințe bibliografice

1. PINTILIE, M. *Metode moderne de învățare-evaluare*. Cluj-Napoca: Ed. Euro Didactică, 2002.
2. ФРОММ, Э. *Человек для себя*. Минск: Коллегиум, 1992.

1 E-mail: galac.lucia@yahoo.com